

TalentenKracht voor peuters

Ouderbijeenkomsten

CED-Groep

Juni 2012

**Leontine Bernhart
Marjolein Gielen
Hanneke Lodder
Esmeralda Sweeris**

Colofon

Inhoud en tekst:

CED-Groep, Onderzoek en Ontwikkeling

www.cedgroep.nl

Auteurs: Leontine Bernhart, Marjolein Gielen, Hanneke Lodder en Esmeralda Sweeris

Rotterdam, 2012

Deze uitgave is ontwikkeld in opdracht van Platform Bèta Techniek

www.platformbetatechniek.nl

www.talentenkracht.nl

Inhoud

Inleiding	4
Ouderbijeenkomst 1	7
Ouderbijeenkomst 1 Talent en het kinderebrein	8
Draaiboek Talent en het kinderebrein	10
Ouderblad 1	15
Thuisopdracht 'boodschappentas-gesprek'	16
Ouderbijeenkomst 2	17
Ouderbijeenkomst 2 Wetenschap & Techniek Thuis	18
Draaiboek Wetenschap & Techniek Thuis	20
Ouderblad 2	25
Opdrachtvel bij Wetenschap & Techniek activiteit tijdens ouderbijeenkomst 2	26
Wetenschap & Techniek activiteit voor thuis	27
Ouderbijeenkomst 3	28
Ouderbijeenkomst 3 In gesprek met kinderen	29
Draaiboek In gesprek met kinderen	31
Ouderblad 3	36

Inleiding

In de eerste jaren van hun leven maken kinderen een sterke groei door. Zij ontwikkelen zich ontzettend snel en groeien in vier jaar tijd uit van afhankelijke baby's tot zelfstandige mensjes. De omgeving waarin het kind opgroeit, heeft invloed op de ontwikkeling van het kind. Hierbij spelen zowel de ouders als de medewerkers in de kindcentra gezamenlijk een belangrijke rol. Zij kunnen voorwaarden scheppen voor een optimale ontwikkeling van het kind zodat het kind in staat is zijn talenten te benutten.

Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en willen de wereld om hen heen ontdekken, maar kinderen leren niet zonder de hulp van volwassenen. Kinderen worden door de volwassene geholpen om zich zowel op cognitief als op sociaal- en emotioneel gebied verder te kunnen ontplooiën. De volwassenen reiken mogelijkheden aan, maar geven de kinderen daarbij de kans het zelf te doen, zodat zij vertrouwen krijgen het zelf te kunnen. Door actief naar kinderen te luisteren en kinderen te observeren kan ingespeeld worden op de vragen van kinderen en wordt aan de kinderen de kans gegeven om met een eigen oplossing te komen.

Alle kinderen ontwikkelen zich in een eigen tempo en op een eigen manier. Elk kind is uniek en heeft zijn eigen interesses, ervaringen, vaardigheden en kennis. Door een rijke en veilige omgeving te creëren krijgen kinderen de kans zich te ontplooiën en hun talenten te ontwikkelen. Kinderen worden kansen geboden om leerervaringen op te doen; niet alleen in de kindcentra maar zeker ook in de thuissituatie. Dit geeft kinderen de mogelijkheid om in verschillende situaties activiteiten uit te oefenen die in elkaars verlengde liggen en daarbij worden de kinderen in staat gesteld om hun vaardigheden, kennis en ontdekkingen veelvuldig te oefenen. Binnen deze rijke leeromgeving kunnen volwassenen het kind helpen door in te gaan op vragen - zonder daarbij direct met antwoorden te komen - en kunnen zij het kind stimuleren in zijn ontwikkeling. Kinderen leren hierdoor richting geven aan hun eigen denkproces.

Ouders en pedagogisch medewerkers werken als partner samen aan de ontwikkeling van het kind. Het samenwerken met ouders is van cruciaal belang. Door ouders te informeren over en uit te nodigen voor de ouderbijeenkomsten TalentenKracht bieden de kindcentra ouders de mogelijkheid om samen in een breder verband aan talentontwikkeling te werken. Er zijn drie ouderbijeenkomsten ontwikkeld. Deze zijn bedoeld voor de ouders wiens kinderen gebruik maken van het kinderdagverblijf, een peuterspeelzaal, of een gastouder.

De onderwerpen van de bijeenkomsten zijn:

Bijeenkomst 1: Talent en het kindbrein

Bijeenkomst 2: Wetenschap en Techniek thuis

Bijeenkomst 3: In gesprek met kinderen

Ouders worden zich tijdens de bijeenkomsten bewust van het belang van het ontdekken en stimuleren van de talenten. Het is raadzaam voor ouders om alle bijeenkomsten te volgen, aangezien er steeds teruggekomen wordt op de vorige bijeenkomst, op ervaringen van ouders en op de thuisopdrachten.

Ouderbijeenkomsten

De ouderbijeenkomsten zijn zo geschreven dat leidinggevenden van kindcentra deze kunnen geven, eventueel samen met een medewerker. Tijdens de bijeenkomsten krijgen ouders achtergrond informatie over wat nu eigenlijk onder talent wordt verstaan en worden ouders er bewust van gemaakt hoe zij het talent van hun kind verder kunnen helpen ontwikkelen. In de ouderbijeenkomsten wordt waar mogelijk gewerkt met de kinderen zelf in de vorm van een ouder- kind activiteit. Voordelen van deze opzet zijn o.a. dat ouders eerder enthousiast zullen zijn om deel te nemen aan de bijeenkomsten, de informatie die ouders krijgen kan direct in de praktijk gebracht worden en de leidinggevenden kunnen inspelen op wat zij de ouders zien doen en zodoende positieve, gerichte feedback geven. Consequentie is wel dat er gezorgd moet worden voor pedagogisch medewerkers die helpen bij de begeleiding tijdens de ouder-kind activiteiten en die de kinderen opvangen op momenten dat de ouders theoretische achtergronden uitgelegd krijgen. Indien het organiseren van ouder-kind activiteiten niet mogelijk is, kan er tijdens de ouderbijeenkomsten gebruik gemaakt van videobeelden en foto's. Ouders raken zo vertrouwd met het begrip talent en het herkennen en erkennen ervan. Tevens kunnen de ouders hun ervaringen delen door met de andere ouders in gesprek te gaan over wat hun kind goed kan. Hoe meer het begrip talent voor de ouders gaat leven hoe meer de ouders zelf bewust worden van de mogelijkheden van hun kinderen en hoe meer zij vertrouwd raken met de activiteiten die een bijdrage kunnen leveren aan de talentontwikkeling.

Thuis de talenten van kinderen stimuleren

Het stimuleren van de talenten van kinderen wordt kracht bij gezet als dit niet enkel en alleen in kindcentra plaats vindt, maar óók in de thuissituatie. Het is daarom ook van belang dat ouders thuis actief met hun kind aan de slag gaan in de gewone dagelijkse situatie.

Activiteitenboek

Voor pedagogisch medewerkers is een activiteitenboek ('Kleine wetenschappers, een activiteitenboek voor peuters') ontwikkeld, waarin allerlei wetenschap & techniek activiteiten voor peuters beschreven staan. Hier kan in de groep mee aan de slag worden gegaan, maar de activiteiten kunnen ook gebruikt worden voor de ouder-kind activiteiten tijdens de ouderbijeenkomsten, of er kunnen tips voor thuis uit worden gehaald.

Ouder informatie

Bij iedere ouderbijeenkomst hoort een ouderblad. Hierin zijn tips opgenomen om thuis met het kind aan de slag te gaan. Deze ouderbladen worden tijdens de bijeenkomsten uitgereikt en ouders worden gestimuleerd hiermee aan de slag te gaan.

Medewerking van ouders

Door ouders te betrekken geef je een duidelijk signaal af dat je de inbreng van ouders belangrijk vindt en waardeert. De ouders worden tijdens de bijeenkomsten zelf gestimuleerd om actief mee te denken over de talentontwikkeling van hun kinderen, waardoor ouders zich meer bewust worden van de mogelijkheden van hun kind(eren) en het belang om deze mogelijkheden te benutten. Ouders worden gemotiveerd om aan de slag te gaan. Het moet zodanig vorm krijgen dat iedere ouder aan de cursus kan deelnemen ongeacht zijn/haar achtergrond. De mindertalige ouders zal je beter bereiken door veel beeldmateriaal te tonen en hen mee te laten doen met de activiteiten. Andere ouders willen graag zelf aan de slag of hebben behoefte aan meer achtergrondinformatie.

Werving van ouders

Afhankelijk van de populatie vindt de werving plaats via een schriftelijke of mondelinge uitnodiging. Het is mogelijk dat ouders een hoge drempel ervaren. Het benadrukken van de ouder- en kindactiviteit (of filmmateriaal van de kinderen tijdens een activiteit), die centraal staat in de bijeenkomsten, kan drempelverlagend werken.

Luisteren naar ouders

Door ouders in de gelegenheid te stellen ervaringen uit te wisselen wordt de betrokkenheid van de ouders vergroot. De ouders kunnen hun ervaringen en ideeën met de andere ouders en de leidinggevende uitwisselen. De ouders en de leidinggevende kunnen met elkaar de effecten van hun handelen bespreken waardoor de andere ouders of de leidinggevende op ideeën gebracht kunnen worden. Tevens kan er een aanvulling gegeven worden op de verstrekte informatie.

Organiseren van ouderbijeenkomsten

Iedere bijeenkomst start met een overzicht van de bijeenkomst: het zogenaamde draaiboek. De uitvoering heeft iedere keer een vaste opbouw. Uiteraard is de leidinggevende vrij om af te wijken van het draaiboek indien de situatie daar om vraagt.

De tijdsduur van iedere bijeenkomst is 1-1,5 uur. Ook dit is naar eigen inzicht aan te passen.

Ouderbijeenkomst 1

Talent en het kinderbrein

Ouderbijeenkomst 1 Talent en het kinderebrein

Doelen

- Ouders informeren over Talentenkracht
- Ouders bewust maken van het feit dat elk kind zijn/haar talenten heeft
- Ouders informeren hoe zij de talenten van hun kind(eren) kunnen stimuleren
- Ouders bewust maken van het belang van interactie met hun kind(eren)
- Ouders inzicht geven in de manier waarop het brein het meest geactiveerd wordt
- Ouders bewust maken van de kansen die thuis voor het grijpen liggen om de talenten van hun kind(eren) te stimuleren

Materiaal

- Flip-over
- Booschappentas
- Booschappen, zoals zeep, sinaasappelen, appels, groente, tomaten, tandpasta, brood, drinken, ...
- Thuisopdracht
- Ouderblad Talent en het kinderebrein
- Pennen
- Verschillende speelgoedieren van plastic, hout, lego of playmobil
- Plaatje van activering van de hersenen
- Voorwerp dat 400 gram zwaar is, bijvoorbeeld een pak suiker waar een beetje uit is
- Eventueel foto's van de kinderen
- Eventueel een evaluatieformulier

Duur van de bijeenkomst

- Anderhalf uur.
Dit is een inschatting van de tijd. Kijk zelf of je bepaalde onderdelen langer of korter wilt maken.

Vorbereiding

- Bereid de bijeenkomst inhoudelijk voor
- Zet de volle booschappentas klaar
- Leg de dieren klaar voor de activiteit met de kinderen
- Kopieer voor alle deelnemers ouderblad Talent en het kinderebrein
- Kopieer voor alle ouders de thuisopdracht
- Zet koffie/thee en iets lekkers klaar
- Schrijf het programma vast op een flap

Hoe ga je aan de slag?

- Ga staan bij de onderdelen van de bijeenkomst waarbij je iets vertelt aan de ouders. Hierdoor houd je makkelijker zelf de leiding.
- Stimuleer ouders om mee te praten tijdens interactieve onderdelen van het programma. Vaak helpt het als je dan juist gaat zitten.

Suggestie

- Maak een tentoonstelling met bijvoorbeeld foto's van de kinderen terwijl ze heel geconcentreerd met iets bezig zijn, bijvoorbeeld met het sorteren van voorwerpen uit de poppen/huishoek, blokken, schelpen of andere voorwerpen, of met een andere Wetenschap & Techniek activiteit (zie voor inspiratie 'Kleine wetenschappers, een activiteitenboek voor peuters').

Draaiboek Talent en het kinderbrein

Vooraf inloop met koffie, thee en iets lekkers

3 minuten	1. Welkom en mededelingen	- Programma op flap
	<ul style="list-style-type: none"> • Vertel in het geval er kinderen bij zijn dat de kinderen er het eerste gedeelte van de bijeenkomst bij zullen zijn en daarna met de pedagogisch medewerkers mogen gaan spelen. 	
10 minuten	2. Voorstelrondje	
	<ul style="list-style-type: none"> • De leidinggevende en de pedagogisch medewerker(s) stellen zich voor en vertellen, omdat het vandaag over talenten gaat, elk wat een talent van henzelf is. • De ouders stellen zichzelf en indien aanwezig hun kind(eren) voor en vertellen tijdens het voorstelrondje wat een talent van hun kind is. Suggestie: als er foto's van de kinderen in de groep hangen en de kinderen zijn niet mee met hun ouders, kunnen de ouders hun eigen kind aanwijzen. 	- Eventueel: foto's van de kinderen.
15 minuten	3. Wat is talent?	
	<ul style="list-style-type: none"> • Talent is een breed begrip. Vertel dat alle kinderen talenten hebben. Volwassenen moeten proberen deze talenten bij kinderen te ontdekken. Wat kunnen kinderen al? En hoe kunnen wij volwassenen van daaruit hun talent verder ontwikkelen? • Vraag of er ouders zijn die al wel eens van TalentenKracht gehoord hebben. • Vertel dat TalentenKracht een landelijk onderzoeksproject is dat zich richt op de talenten van jonge kinderen op het gebied van wetenschap en techniek. Vertel dat het herkennen en stimuleren van de talenten van kinderen centraal staan. • Vertel dat jonge kinderen van nature nieuwsgierig zijn en al op hele jonge leeftijd wetenschappelijke vaardigheden en talenten bezitten. Zij willen van alles weten over de wereld om hen heen en stellen dan ook veel vragen. Waarom? Wat is dat? Hoe moet dat? • Jonge kinderen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Verwonderen zich ○ Zijn nieuwsgierig ○ Proberen dingen uit ○ Ontdekken ○ Stellen vragen 	

<ul style="list-style-type: none"> ○ Zijn op zoek naar antwoorden en oplossingen • Vertel dat kinderen al hun zintuigen gebruiken bij het ontdekken hoe dingen werken, wat iets is, etc. Zij voelen, ruiken, proeven, zien en horen de hele dag. Denk aan baby's, die stoppen van alles in hun mond. Op die manier ontdekken zij bijvoorbeeld dat een rammelaar hard is en een knuffelbeest zacht. Leg uit dat nieuwsgierigheid van een klein kind een talent is dat je als volwassenen moet stimuleren. Nieuwsgierigheid naar de dingen om hen heen is belangrijk voor de talentontwikkeling! • Laat het plaatje van de Talentendriehoek zien en vertel dat er bij deze talentontwikkeling van jonge kinderen drie dingen belangrijk zijn: <ul style="list-style-type: none"> ○ Het kind ○ De volwassene ○ Het materiaal • Leg uit dat talent niet een op zichzelf staand gegeven is, maar dat het afhankelijk is van de ondersteuning van de volwassenen rondom het kind (de ouders, de pedagogisch medewerkers, de opa's en oma's, etc.), het materiaal waarmee het kind ontdekkend kan spelen en van de interactie tussen kind, volwassene en materiaal. Al deze wederzijdse relaties zijn nodig om de talenten van de kinderen verder te ontwikkelen. 		
15 minuten	4. Activiteit	
<ul style="list-style-type: none"> • Vertel de ouders dat u een wetenschap & techniek activiteit gaat doen met de kinderen. De ouders kijken toe. Kies bijvoorbeeld de activiteit 'Dieren in vele soorten en maten' uit het activiteitenboek. • Vertel dat het kunnen sorteren van allerlei soorten voorwerpen en verschillende materialen een belangrijke stap is in de cognitieve ontwikkeling van jonge kinderen. Door te sorteren leren ze spelenderwijs informatie verzamelen en kunnen ze eerder geleerde informatie toepassen en verbanden en relaties leggen (abstract denken). • Voer de activiteit uit met de kinderen. Let wel op de tijd. Het gaat erom dat de ouders een beeld krijgen van wat je doet tijdens zo'n activiteit, welke vragen je kunt stellen, de kinderen ruimte geeft te beargumenteren hoe ze tot hun keuze gekomen zijn. • Indien er geen kinderen aanwezig zijn: voer de activiteit uit met de ouders en/of laat indien mogelijk een filmpje zien waar de activiteit, of een gedeelte ervan, wordt uitgevoerd door de kinderen. • Neem even de tijd om de activiteit kort na te bespreken 		

met de kinderen. Wat hebben ze gedaan? Hoe ging het?		
5 minuten	5. Nabespreken activiteit	
<ul style="list-style-type: none"> Besprek de activiteit even na met de ouders en ga daarbij in op de manier van vragen stellen. Vertel dat het belangrijk is te weten dat volwassenen vaak andere criteria gebruiken bij het sorteren, vaak ontleend aan hun kennis over het onderwerp. Bv. zoogdieren bij elkaar, of dieren uit een bepaald werelddeel. Maar kinderen sorteren vaak volgens hun eigen kenmerken, bv. op kleur, of 'enge' dieren bij elkaar. Het is belangrijk dat kinderen de ruimte krijgen om hun eigen criteria te kiezen en daarover te praten. 		
2 minuten	6. de kinderen gaan onder begeleiding van een pedagogisch medewerker spelen op een andere plek. De ouders nemen afscheid en blijven zelf in deze ruimte.	
10 minuten	7. Het kinderebrein	
<ul style="list-style-type: none"> Vraag aan de ouders of zij weten wat het gewicht is van de hersenen van een pasgeboren baby. Laat een paar ouders een antwoord zeggen (schatten). Vraag aan de ouders hoe zwaar zij de hersenen van een gemiddelde volwassene schatten. Vertel dat het gewicht van de hersenen van een pasgeboren baby zo'n 400 gram is. Laat de ouders eventueel voelen hoe zwaar dat is (door bijvoorbeeld vooraf een beetje suiker uit een pondzak suiker te gieten). Vertel dat de hersenen van een volwassene ongeveer 1,5 a 1,6 kg weegt en dat de hersenen tot het 25^e a 30^e jaar in ontwikkeling blijven. Laat het plaatje zien van de vier foto's van het brein: terwijl iemand leest, terwijl iemand luistert, terwijl iemand nadenkt over woorden en tenslotte terwijl iemand denkt en praat met anderen. Vertel dat tijdens interactie de hersenen het meest actief zijn (laat zien op laatste hersenplaatje). Het is dus belangrijk dat ook de ouders veel praten met hun kinderen, hen vragen stellen en samen met hun kinderen spelen. Als volwassen veel praten met hun kinderen en ze vragen stellen en na laten denken, dan worden de hersenen van hun kind het meest gestimuleerd. 		<ul style="list-style-type: none"> Evt. iets gewicht van 400 gr, bv pak suiker Plaatje van activiteit van de hersenen
10 minuten	8. De boodschappentas	
<ul style="list-style-type: none"> Speel 'het boodschappentasgesprek' uit, samen met 		<ul style="list-style-type: none"> Boodschappentas

<p>een ouder of met een pedagogisch medewerker. U heeft een gevulde boodschappentas en laat de ouders zien hoe je met iets alledaags als het uitpakken van je boodschappentas een taal- en denkstimulerend gesprekje kunnen voeren met hun kind.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Vraag de ouders vooraf te letten op welke woorden/begrippen het kind leert van het boodschappengesprek en op de vragen die worden gesteld. ○ Aandachtspunten tijdens het gesprek: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Laat het kind 'ruiken, voelen en proeven' (vraag: wat vind je lekker? Waarom?) ▪ Bouw veel herhaling in. ▪ Bied begrippen aan als vol en leeg, klein en groot, enzovoort. ▪ Vraag het kind of hij de uitgepakte boodschappen kan sorteren. Wat hoort bij wat? Waarom? ▪ Stel vragen (gesloten en open): Wil jij de appels weer terug in de tas doen? Zullen we ze samen tellen? Hoeveel appels hebben we gekocht? Welke kleur heeft de tomaat? Wanneer poets jij je tanden? Waarmee? Hoe dat je dat? Wat doe je eerst, wat daarna? ▪ Geef complimentjes en benoem wat goed is gegaan. 	<ul style="list-style-type: none"> - Boodschappen, zoals zeep, sinaasappelen, appels, bananen, prei, tomaten, tandpasta, ... 	
10 minuten	9. Nabespreken boodschappentas	
<ul style="list-style-type: none"> • Bespreek het uitpakken van de boodschappentas na met de ouders: <ul style="list-style-type: none"> ○ Wat voor woorden heeft het kind geleerd? ○ Welke vragen heeft de 'ouder' gesteld? (het stellen van open vragen is goed voor de taal- denkontwikkeling, hier wordt verder op ingegaan in bijeenkomst 3) ○ Doet u dit zelf wel eens met je kind? Laat u uw kind thuis wel eens meehelpen? Waarmee, wat doen jullie dan? Wat zegt u dan tegen uw kind? Waar praat je over? ○ Let u dan ook op de verankering, dus praat u even na met uw kind en benoemen jullie dan bijvoorbeeld samen wat het kind gedaan heeft en hoe dat ging? 		

5 minuten	10. Afsluiting	
<ul style="list-style-type: none"> • Sluit de bijeenkomst af <ul style="list-style-type: none"> ○ Geef de ouders de opdracht mee om de komende week ook een dergelijk boodschappengesprek te voeren met hun kinderen. De ouders krijgen een opdrachtvel mee waarop ze van te voren een aantal vragen die ze hun kind willen/kunnen stellen op kunnen schrijven en achteraf op kunnen schrijven hoe het ging, welke gestelde vragen ze goed vonden, wat ze ervan vonden, wat ze denken dat de kinderen geleerd hebben, ... ○ De ouders krijgen een ouderblad mee naar huis met een paar weetjes over het onderwerpen met een aantal tips voor thuis. ○ Vertel dat het de volgende keer gaat over wetenschap en techniek thuis. Ook in de groep van de kinderopvang/peuterspeelzaal/gastouder worden wetenschap & techniek activiteiten uitgevoerd. ○ Indien er kinderen bij zijn: met de meegekomen kinderen zullen de trainers 'live' een wetenschap & techniek activiteit uitvoeren met de ouders als 'publiek'. ○ Indien er geen kinderen bij zijn: er zal een filmpje getoond worden van 'de groep van uw kind(eren) in actie'. • Vraag de ouders hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. • Bedank de ouders voor hun aanwezigheid en actieve bijdrage. 		<ul style="list-style-type: none"> - Opdracht voor thuis - Ouderblad Talent en het kinderebrein - Eventueel een evaluatieformulier

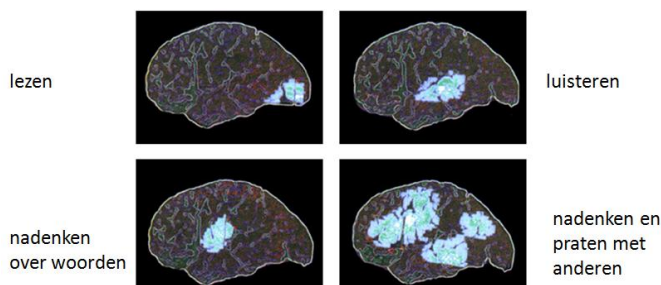
Ouderblad 1

Talent en het kindbrein

Het kindbrein

De hersenen zijn het meest actief als iemand tegelijkertijd nadenkt en met iemand anders praat (zie 4^e hersenfoto). Daarom is het heel belangrijk om veel met uw kind te praten en hem/haar vragen te stellen waardoor ze gestimuleerd worden om na te denken.

Activiteit van het brein tijdens:

Tips voor thuis

Praat over wat u en uw kind doen tijdens het spelen. De woorden krijgen betekenis voor uw kind doordat u praat over wat hij doet, ziet en ervaart.

Geef niet direct antwoord als uw kind zich iets afvraagt. Ga in plaats daarvan juist samen op onderzoek uit en stel uw kind ook vragen. Kunnen jullie achter het antwoord komen?

Uw kind leert veel van zintuiglijke ervaringen. Laat uw kind eens meehelpen in de keuken. Laat hem/haar ruiken, voelen en proeven. Stel daarbij vragen als: 'wat denk je dat het is?' 'hoe proeft het?' 'vind je het lekker? Waarom?'

Leuk en spannend speelmateriaal hoeft niet duur te zijn. Met bijvoorbeeld lege boterkuipjes, wc-rollen en deksels kan al heel leuk gespeeld en geëxperimenteerd worden.

Wist u dat ...

- Alle kinderen talenten hebben?
- Nieuwsgierigheid je grootste talent is?
- Albert Einstein, een van 's werelds bekendste wetenschappers, zei: *'Ik heb geen speciaal talent, ik ben alleen grenzeloos nieuwsgierig!'*
- Juist jonge kinderen van nature erg nieuwsgierig zijn?
- Het belangrijk is om de nieuwsgierigheid van uw kind te stimuleren?
- Uw kind het meest leert van de interactie tussen hem/haar zelf, de volwassene (ouders, opa's en oma's, pedagogisch medewerkers enzovoort) en het materiaal waarmee hij/zij kan spelen?
- Het belangrijk is dat u veel praat uw kind, hem/haar vragen stelt en samen met uw kind speelt?

Thuisopdracht 'boodschappentas-gesprek'

Voer een boodschappentas-gesprek met uw kind, zoals ook in de ouderbijeenkomst gedaan werd.

- Pak samen met uw kind de boodschappentas uit en sta stil bij de verschillende boodschappen die eruit komen.
- Stel uw kind veel vragen
- Laat uw kind ruiken, voelen en proeven – stel hier vragen bij.
- Bied begrippen aan als vol en leeg, groot en klein, enzovoort – stel hier vragen bij
- Vraag uw kind of hij/zij de uitgepakte boodschappen kan sorteren – stel hier vragen bij
- Benoem wat goed gaat, geef uw kind complimentjes
- Praat als de boodschappentas uitgepakt is even na met uw kind en benoem samen wat jullie gedaan hebben en hoe dat ging.

Bedenk van te voren welke vragen u aan uw kind wilt/kunt gaan stellen en schrijf deze hier onder op:

Dit formulier graag meenemen naar de 2^e ouderbijeenkomst!

Ouderbijeenkomst 2

Wetenschap & Techniek Thuis

Ouderbijeenkomst 2 Wetenschap & Techniek Thuis

Doelen

- Ouders inzicht geven in de manier waarop peuters kleine wetenschappers in de dop zijn
- Ouders inzicht geven in de manier waarop peuters ontdekkend spelen
- Ouders bewust maken van het belang van ontdekkend spelen
- Ouders informeren over de 4 fases van de onderzoekscirkel
- Ouders informeren hoe zij ontdekkend spel van hun kinderen kunnen stimuleren
- Ouders informeren over het belang van interactie met hun kinderen

Materiaal

- Flip-over
- Thuisopdracht
- Ouderblad Wetenschap & Techniek Thuis
- Opdrachtvellen
- Pennen
- Spullen voor Wetenschap & Techniek activiteit (emmer/watertafel, dingen die zinken, dingen die blijven drijven)
- Eventueel een kort filmpje van een W&T activiteit
- Plaatje van de onderzoekscirkel
- Afspeelapparatuur voor het filmpje
- Eventueel een evaluatieformulier

Duur van de bijeenkomst

- Anderhalf uur.
Dit is een inschatting van de tijd. Kijk zelf of je bepaalde onderdelen langer of korter wilt maken.

Vorbereiding

- Bereid de bijeenkomst inhoudelijk voor
- Kopieer voor alle deelnemers ouderblad Wetenschap & Techniek Thuis
- Kopieer voor alle ouders de thuisopdracht
- Kopieer het plaatje van de onderzoekscirkel op een groot vel of teken het op een flap
- Zet de spullen voor de Wetenschap & Techniek activiteit klaar
- Zet koffie/thee en iets lekkers klaar
- Schrijf het programma vast op een flap

Hoe ga je aan de slag?

- Ga staan bij de onderdelen van de bijeenkomst waarbij je iets vertelt aan de ouders. Hierdoor houd je makkelijker zelf de leiding.

- Stimuleer ouders om mee te praten tijdens interactieve onderdelen van het programma. Vaak helpt het als je dan juist gaat zitten.

Suggestie

- Maak een tentoonstelling met bijvoorbeeld foto's van de kinderen terwijl ze een Wetenschap & Techniek activiteit doen.

Draaiboek Wetenschap & Techniek Thuis

Vooraf inloop met koffie, thee en iets lekkers

2 minuten	1. Welkom en mededelingen	- Programma op flap
5 minuten	2. Voorstelrondje	
	<ul style="list-style-type: none"> De leidinggevende en de pedagogisch medewerkers stellen zich voor aan de ouders De ouders stellen zichzelf en hun kind(eren) voor. Suggestie: als er foto's van de kinderen in de groep hangen en de kinderen zijn niet mee met hun ouders, kunnen de ouders hun eigen kind aanwijzen. Wanneer de groep niet veranderd is ten opzichte van de eerste bijeenkomst kan dit voorstelrondje eventueel worden overgeslagen. 	- Eventueel: foto's van de kinderen.
10 minuten	3. Terugkoppeling 1 ^e bijeenkomst	
	<ul style="list-style-type: none"> Vraag of de ouders het boodschappentasgesprek geoefend hebben met hun kinderen. <ul style="list-style-type: none"> Wie wil er iets over vertellen? Hoe ging het gesprek? Wat ging goed, wat kan nog beter/anders? Vraag de ingevulde opdrachtvellen terug van de ouders, waarop zij de vragen opgeschreven hebben die ze wilden stellen tijdens het uitpakken van de boodschappentas. Vertel dat u op deze vragen terug komt in de derde bijeenkomst. 	
10 minuten	4. Wetenschap & Techniek in de groep	
	<ul style="list-style-type: none"> Vertel wat er zoal in het kinderdagverblijf/peuterspeelzaal aan wetenschap & techniek wordt gedaan. Geef concrete voorbeelden van activiteiten. Geef duidelijk aan wat de rol van de pedagogisch medewerkers is tijdens wetenschap & techniek activiteiten. 	
15 minuten	5. Wetenschap & techniek in de praktijk	
	<ul style="list-style-type: none"> Vertel dat u met de aanwezige kinderen nu een Wetenschap & Techniek activiteit gaat doen en dat de ouders mogen kijken hoe dat gaat. Wanneer er geen kinderen aanwezig zijn laat u een filmfragment zien dat eerder in de groep is opgenomen. Kies een korte activiteit uit het activiteitenboek, 	<ul style="list-style-type: none"> Opdrachtvellen Pennen Spullen voor de Wetenschap & Techniek activiteit Eventueel een filmpje van

<p>bijvoorbeeld drijven en zinken, kies 2 voorwerpen uit waarmee geëxperimenteerd wordt.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deel de opdrachtvellen uit. • Vraag de ouders tijdens de activiteit te letten op de manier waarop u de kinderen enthousiast probeert te maken voor de activiteit en op wat zij belangrijke vragen vinden die u stelt aan de kinderen tijdens de activiteit. Zij kunnen dit opschrijven op het opdrachtvel. • Voer de activiteit (kort!) uit met de kinderen of laat het filmpje zien. • Bespreek de activiteit kort na met de kinderen. Wat hebben zij gedaan? Wat is er gebeurd? Hoe kwam dat? Etc. 		<p>een Wetenschap & Techniek activiteit en de benodigde apparatuur hiervoor</p>
10 minuten	6. Nabespreken/verankering	
<ul style="list-style-type: none"> • Vraag de ouders wat zij van de rol van de volwassene bij de Wetenschap & Techniek activiteit vonden. Wat is hen opgevallen? • Bespreek wat de ouders op de opdrachtvellen hebben genoteerd. • Vertel dat het belangrijk is de kinderen enthousiast en nieuwsgierig te maken. • Vertel dat het belangrijk is de kinderen vragen te stellen waarop ze een antwoord willen/kunnen zoeken, het zelf uit te laten proberen wat werkt en wat niet, hoe je dingen kunt aanpakken en wat er wel/niet gebeurt. • Vertel dat het ook belangrijk is om na de activiteit of het onderzoekje na te praten met de kinderen en hen te vragen wat zij nu precies gedaan en/of gevonden hebben. Dit wordt vaak vergeten, maar is juist belangrijk voor de verankering. • Zamel de opdrachtvellen in. Deze worden gebruikt in de derde bijeenkomst. 		
15 minuten	7. Onderzoekend spelen (theorie)	
<ul style="list-style-type: none"> • Vertel wat onderzoekend spelen is. Laat een plaatje van de onderzoekscirkel zien • Vertel dat de onderzoekscirkel uit 4 fases bestaat: de oriëntatiefase, de verkenningsfase, de uitvoeringsfase en de verwerkingsfase. • Vertel dat de oriëntatiefase vaak de aanleiding vormt voor de onderzoekscirkel. De kinderen in de oriëntatiefase zijn verwonderd over iets, of als ouder wek je de interesse op van het kind. <ul style="list-style-type: none"> ○ Bouw interactie met de ouders in: kunnen zij voorbeelden (zie 'hoe?' hieronder) bedenken? 		<p>- Plaatje van de onderzoekscirkel</p>

<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe?: Stel vragen, maak kinderen nieuwsgierig naar het onderwerp, wat weten ze al, klopt dit met wat ze nu ervaren? Stimuleer kinderen zelf vragen te stellen, wat willen ze weten? • Vertel dat je in de verkenningsfase voorspelt wat er zal gaan gebeuren: 'Wat zou er gebeuren als...'. Daarnaast maak je een plan hoe je het zou kunnen uitproberen: 'Hoe kan je dat zien/ proberen/ horen/ voelen?' <ul style="list-style-type: none"> ○ Bouw interactie met de ouders in: kunnen zij voorbeelden (zie 'hoe?' hieronder) bedenken? ○ Hoe?: Luister en bekijk de kinderen. Geef ze de nodige tijd om problemen uit te puzzelen. Stel eventueel vragen om ze in de juiste richting te helpen denken. Vraag eventueel waarom ze denken dat het zo is en hoe ze dat kunnen uitproberen, of zijn er misschien nog alternatieven? In deze fase ben je ook vaak aan het categoriseren. Voorbeeld vragen: 'Wat is (niet) hetzelfde?', 'Waarom is dat ook een ...?' • Vertel dat de kinderen in de uitvoeringsfase hun voorspelling kunnen uitproberen. Als volwassene stimuleer je de kinderen om dit te doen. 'Probeer het maar!' In deze fase gaat het om experimenteren, meten en analyseren. <ul style="list-style-type: none"> ○ Bouw interactie met de ouders in: kunnen zij voorbeelden (zie 'hoe?' hieronder) bedenken? ○ Hoe?: Help de kinderen indien nodig. Dit kan door het stellen van vragen of meer directe hulp zodat ze het experiment juist uit kunnen voeren, maar zorg wel dat ze zoveel mogelijk zelf doen. Eigen ervaringen zijn het belangrijkste. Laat het de kinderen bijvoorbeeld eerst zelf proberen en dan concluderen waarom het niet lukt. Help dan daar waar nodig of wijs hoe ze het anders kunnen doen. Wat horen of zien ze? • Vertel dat de kinderen in de verwerkingsfase een verklaring proberen te vinden voor wat ze gezien hebben. Bij deze jonge kinderen zal dit nog vooral op het niveau zijn van vertellen wat ze meegemaakt hebben. Misschien dat enkele kinderen bij eenvoudige experimenten ook kunnen uitleggen waarom ze denken dat dit gebeurde of vergelijkingen kunnen maken met eerdere ervaringen. <ul style="list-style-type: none"> ○ Bouw interactie met de ouders in: kunnen zij voorbeelden (zie 'hoe?' hieronder) bedenken? ○ Hoe?: Laat de kinderen vertellen wat ze gedaan en ervaren (bv. gehoord, gezien) hebben. Misschien dat ze ook kunnen vertellen hoe dat kan? Klopte hun ervaringen met wat ze dachten 	
---	--

<p>dat er zou gebeuren? Hoe kan dat dan? / Waarom is dat dan?</p> <ul style="list-style-type: none"> Leg uit dat het belangrijk is dat de volwassenen/ouders hun kinderen stimuleren bij onderzoekend spelen en dat ze ervoor kunnen zorgen dat alle fases van onderzoekend spelen aan bod komen. Zo leren de kinderen er het meeste van en ontwikkelen ze hun wetenschappelijke talenten. 		
15 minuten	8. Activiteit met de ouders	
<ul style="list-style-type: none"> Vertel op welke manier de W&T activiteit die u net met de kinderen gedaan heeft uitgebouwd kan worden (in geval van drijven en zinken: laat de ouders de activiteit met andere voorwerpen uitvoeren en/of voeg een element uit differentiatie toe). Vraag de ouders de uitgebouwde activiteit met hun kind uit te voeren. Indien er geen kinderen aanwezig zijn kunnen de ouders groepjes vormen en gezamenlijk de activiteit uitvoeren waarbij er 1 of 2 ouders de rol van ouder op zich nemen en de overige ouders de rol van het kind. Vraag de ouders te letten op/ te oefenen in het nieuwsgierig en enthousiast maken van de kinderen, het voorspellen van wat er zal gebeuren (door te vragen "wat denk je dat er zal gebeuren als je dit doet?"), het vragen stellen en het oplossingen bedenken. Vraag de ouders na afloop van de activiteit de activiteit kort na te bespreken met de kinderen (verwerking). Kunnen de kinderen vertellen wat ze gedaan hebben en waarom? 		- Spullen voor de W&T activiteit
10 minuten	9. Nabespreken activiteit	
<ul style="list-style-type: none"> Besprek de activiteit na met de ouders. Doe dit op grond van de verschillende fases van onderzoekend spelen: <ul style="list-style-type: none"> Hoe ging de oriëntatie? Wat hebben de ouders gedaan om de kinderen enthousiast en nieuwsgierig te maken? Hoe ging dat? Hoe ging de verkenning? Wat hebben de ouders gedaan om de kinderen te stimuleren om te voorspellen wat er ging gebeuren en/of om een plannetje te maken voor de uitvoering? Hoe ging de uitvoering? Wat hebben de ouders gedaan om hun kind te stimuleren bij de uitvoering van de activiteit? Hebben ze vragen gesteld? 		

<ul style="list-style-type: none"> ○ Hoe ging de verwerking? Hoe hebben de ouders de kinderen gestimuleerd om te vertellen wat ze gedaan hebben en waarom? 		
5 minuten	10. Afsluiting	
<ul style="list-style-type: none"> • Sluit de bijeenkomst af <ul style="list-style-type: none"> ○ Geef de ouders de opdracht mee om de komende week ook een wetenschap & techniek activiteit thuis uit te voeren met hun kind(eren). De ouders krijgen een opdrachtvel mee waarop een activiteit staat beschreven. ○ De ouders krijgen het ouderblad Wetenschap & Techniek Thuis mee naar huis met weetjes over het onderwerp en met een aantal tips voor thuis. ○ Vertel dat het de volgende keer gaat over in gesprek gaan met kinderen. Tijdens wetenschap & techniek activiteiten en onderzoekend spel is het belangrijk om zogenaamde denkgesprekjes te voeren met de kinderen. • Vraag de ouders hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. • Bedank de ouders voor hun aanwezigheid en actieve bijdrage. 		<ul style="list-style-type: none"> - Opdracht voor thuis - Ouderblad Wetenschap & Techniek - Eventueel een evaluatieformulier

Ouderblad 2

Wetenschap & Techniek Thuis

Onderzoekend spelen

Jonge kinderen onderzoeken en ontdekken graag. Tijdens onderzoekend spelen leren zij van alles. In onderzoekend spel staat de onderzoekscirkel centraal:

1. Oriëntatiefase: Uw kind is verwonderd over iets, of u wekt de interesse op van uw kind door bv. een vraag te stellen.
2. Verkenningfase: Uw kind voorspelt wat er gaat gebeuren of maakt een plannetje hoe hij/zij iets gaat uitproberen
3. Uitvoeringsfase: Uw kind probeert zijn/haar voorspelling en/of plannetje uit
4. Verwerkingsfase: Uw kind probeert een verklaring te vinden voor wat hij/zij gezien heeft. Hij/zij vertelt wat hij/zij heeft meegemaakt.

Tips voor thuis

Oriëntatie:

Speel in op de nieuwsgierigheid van uw kind en wakker dit aan. Stel vragen, maak uw kind nieuwsgierig naar een onderwerp, daag hem/haar daarbij uit door te vragen naar wat ze al weten. Klopt dit met wat hij/zij nu ervaart? Stimuleer uw kind ook zelf vragen te stellen.

Verkenning:

Stimuleer uw kind te voorspellen wat er zal gaan gebeuren als hij dit of dat doet. Stel eventueel vragen om hem/haar in de juiste richting te helpen denken. Waarom denkt hij/zij dat dat zo is en hoe kan hij/zij dit uitproberen? Categoriseren is ook onderdeel van deze fase. Voorbeeldvragen: *'Wat is (niet) hetzelfde?'*, *'Waarom is dat ook een ...?'*

Uitvoering:

Stimuleer uw kind zijn/haar voorspellingen uit te proberen. Laat hem/haar zelf experimenteren. Help waar nodig. Wat hoort of ziet hij/zij?

Verwerking:

Laat uw kind vertellen wat het gedaan en ervaren (bv. gehoord, gezien) heeft. Kan hij/zij vertellen hoe dat kan? Klopt dit met wat hij/zij voorspelt heeft? Hoe zou dat komen? Waarom?

Wist u dat ...

- Alle wetenschap & techniek activiteiten juist ook voor jonge kinderen leuk en leerzaam zijn?
- Het belangrijk is om enthousiasme en nieuwsgierigheid bij kinderen uit te lokken?
- De Griekse filosoof Aristoteles zei: *'verwondering is de basis van alle wetenschap'*
- Juist jonge kinderen van nature erg nieuwsgierig zijn?
- Jonge kinderen daarom bij uitstek kleine wetenschappers zijn?
- Het belangrijk is om het onderzoekend spel van uw kind te stimuleren?
- Onderzoekend spelen uit vier fases bestaat: de oriëntatiefase, de verkenningfase, de uitvoeringsfase, de verwerkingsfase
- Volwassenen vaak met name de uitvoering stimuleren en de overige 3 (belangrijke!) fases minder tot geen aandacht krijgen?

Opdrachtvel bij Wetenschap & Techniek activiteit tijdens ouderbijeenkomst 2

Wat mij opvalt tijdens de activiteit:

Deze vragen die aan de kinderen gesteld werden vind ik belangrijk, omdat ... :

Wetenschap & Techniek activiteit voor thuis

Tijdens de 1^e ouderbijeenkomst is een activiteit uitgevoerd waarbij de kinderen gevraagd werd allerlei soorten diertjes te sorteren, bij elkaar te leggen. Jonge kinderen zijn heel creatief in het bedenken van kenmerken waarop zij sorteren. Tijdens het sorteren werd veel gepraat. Aan de kinderen werd steeds gevraagd om te vertellen waarom zij bepaalde diertjes bij elkaar vonden horen. Het leren sorteren en ordenen is een belangrijke stap in de denkontwikkeling van kinderen. Thuis kunt u hier ook mee aan de slag gaan.

Activiteit voor thuis:

Let op alledaagse momenten waarop u uw kind kunt vragen bepaalde materialen, dieren, speelgoed, enzovoort te sorteren. Bijvoorbeeld:

- Bij het eendjes voeren: zijn er verschillende eenden/beesten? Denk aan verschillende gekleurde eenden, of andere beesten als meerkoeten en zwanen?
- Op de kinderenboerderij: welke dieren horen volgens uw kind bij elkaar? Waarom?
- Bij het eigen speelgoed. Welke soorten speelgoed heeft uw kind? Wat vindt hij/zij bij elkaar horen en waarom?
- In het huishouden: laat uw kind helpen bij het opruimen van de schone was. Hoe kun je de was sorteren? Wat hoort volgens het kind bij elkaar en waarom?
- Bij het eten thuis of in de supermarkt. Wat hoort bij elkaar en waarom?

Ga in gesprek met uw kind, geef uw kind de ruimte om zelf te verzinnen waarom dingen bij elkaar horen of waarom niet, stel vragen om uw kind te laten verwoorden waarom hij/zij iets bij elkaar vindt horen, enzovoort.

Let hierbij op de fases van de onderzoekscirkel, probeer zoveel mogelijk fases te doorlopen tijdens de activiteit (zie ook het ouderblad Wetenschap & Techniek Thuis).

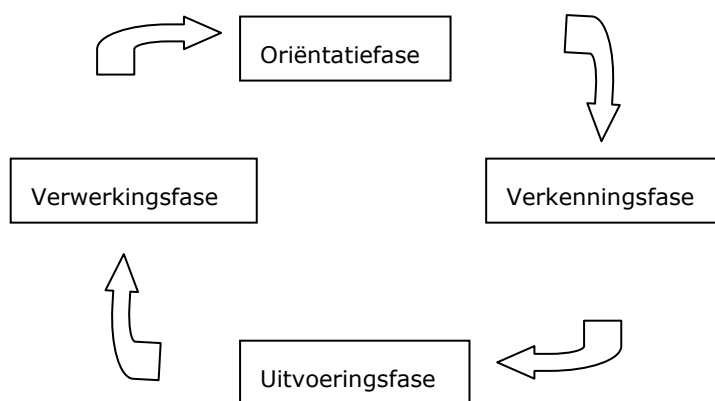

Fig. De onderzoekscirkel

Ouderbijeenkomst 3

In gesprek met kinderen

Ouderbijeenkomst 3 In gesprek met kinderen

Doelen

- Ouders bewust maken van het belang van interactie met hun kind(eren)
- Ouders bewust maken van het belang van het voeren van (denk)gesprekjes met hun kind(eren)
- Ouders informeren over verschillende manieren van het stellen van vragen
- Ouders inzicht geven in het juist stellen van open vragen

Materiaal

- Flip-over
- Thuisopdracht
- Ouderblad In gesprek met kinderen
- Pennen
- Papier
- Flip of een ander filmapparaat
- Computer en beamer (of andere apparatuur om filmopnamen op af te spelen)
- De opdrachtvellen met vragen die de ouders hebben opgeschreven in de 1^e en 2^e bijeenkomst
- Plaatje van de onderzoekscirkel uit bijeenkomst 2
- Plaatje van activering van de hersenen uit bijeenkomst 1
- Voldoende constructiemateriaal voor de activiteit, zoals allerlei soorten blokken, kapla nopper, duploblokken, lege doosjes, schuimblokken, plastic bekertjes, ...
- Eventueel foto's van de kinderen
- Eventueel een evaluatieformulier

Duur van de bijeenkomst

- Anderhalf uur.
Dit is een inschatting van de tijd. Kijk zelf of je bepaalde onderdelen langer of korter wilt maken.

Voorbereiding

- Bereid de bijeenkomst inhoudelijk voor
- Kopieer voor alle deelnemers ouderblad In gesprek met kinderen
- Zet koffie/thee en iets lekkers klaar
- Schrijf het programma op een flap
- Schrijf de vragen die de ouders in de 1^e en 2^e bijeenkomst op de opdrachtvellen geschreven hebben over op een flap
- Schrijf voorbeelden van denkvragen op een flap (zie ouderblad bij deze bijeenkomst)
- Leg de flip vast klaar en zorg ervoor dat je het te maken filmpje ergens op kunt vertonen.

Hoe ga je aan de slag?

- Ga staan bij de onderdelen van de bijeenkomst waarbij je iets vertelt aan de ouders. Hierdoor houd je makkelijker zelf de leiding.

- Stimuleer ouders om mee te praten tijdens interactieve onderdelen van het programma. Vaak helpt het als je dan juist gaat zitten.

Suggestie

- Verzamel mooie, goede en opvallende vragen die de kinderen in de loop van de tijd hebben gesteld en schrijf deze op een groot vel papier. Hang deze duidelijk zichtbaar op in de ruimte.

Draaiboek In gesprek met kinderen

Vooraf inloop met koffie, thee en iets lekkers

2 minuten	1. Welkom en mededelingen	- Programma op flap
5 minuten	2. Voorstelrondje	
	<ul style="list-style-type: none"> De leidinggevende en de pedagogisch medewerkers stellen zich voor aan de ouders De ouders stellen zichzelf en hun kind(eren) voor. Suggestie: als er foto's van de kinderen in de groep hangen en de kinderen zijn niet mee met hun ouders, kunnen de ouders hun eigen kind aanwijzen. Wanneer de groep niet veranderd is ten opzichte van de eerste en/of tweede bijeenkomst kan dit voorstelrondje worden overgeslagen. 	- Eventueel: foto's van de kinderen.
15 minuten	3. Terugkoppeling 2 ^e bijeenkomst	
	<ul style="list-style-type: none"> Hang het plaatje van de onderzoekscirkel (uit bijeenkomst 2) op of teken het op een flap. Vraag de ouders of zij de wetenschap & techniek activiteit thuis hebben uitgevoerd met hun kind(eren). <ul style="list-style-type: none"> Wie wil er iets over vertellen? Hebben de ouders tijdens de activiteit alle fases van het onderzoekend spelen herkend? Zijn alle fases tijdens de activiteit aan bod geweest? Welke meer, welke minder? Waarom? Wat ging goed, wat kan nog beter/anders? Hoe ging het vragen stellen? Of het enthousiasmeren? 	- Plaatje van de onderzoekscirkel (uit bijeenkomst 2)
10 minuten	4. Brainstorm activiteiten voor thuis	
	<ul style="list-style-type: none"> Vraag aan de ouders of zij ideeën hebben voor onderzoekende speelactiviteiten thuis. Inventariseer de ideeën van de ouders. 	<ul style="list-style-type: none"> Papier en pen om inventarisatie op te schrijven
15 minuten	5. Activiteit	

	<ul style="list-style-type: none"> • De ouders gaan een bouwactiviteit doen met hun kind, bijvoorbeeld (een gedeelte van) 'Een huis van blokken' uit het activiteitenboek. Kies gezien de tijd een stukje van deze activiteit uit, bijvoorbeeld een hoge toren bouwen (maar wel proberen de onderzoekscirkel aan bod te laten komen!) • Vertel de ouders dat zij nu met hun kind mogen gaan bouwen. Er is verschillend materiaal aanwezig. Benadruk dat het belangrijk is dat de ouders tijdens de activiteit in gesprek gaan met hun kind. <ul style="list-style-type: none"> ○ Vragen stellen aan kind: Wat ga je bouwen? Hoe ga je dat doen? Wat gebeurt er nu? Waarom valt de toren om? Hoe kan je de toren steviger bouwen? ○ Vragen uitlokken bij kind ○ Vraag of de ouders ook willen letten op de afsluiting van de activiteit: wat hebben de kinderen gedaan, hoe ging het bouwen, wat is er gebeurd, hoe kwam dat? • Vertel de ouders dat u tijdens de activiteit rond loopt met een filmapparaatje (flip) waarmee u opnamen maakt. Benadruk dat de ouders zich hier niet opgelaten over hoeven te voelen. Iedereen komt kort een keer in beeld. De beelden worden straks terug gekeken en daarna worden ze (indien gewenst) weggegooid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Constructiemateriaal • Flip of ander filmapparaat
2 minuten	6 De kinderen gaan onder begeleiding van een pedagogisch medewerker spelen op een andere plek. De ouders nemen afscheid en blijven zelf in deze ruimte.	
10 minuten	7 Het belang van praten en vragen stellen	

<ul style="list-style-type: none"> • Vertel dat het belangrijk is om kinderen uit te dagen om verder te denken. Dit kun je doen door in gesprek te gaan met je kind over bijvoorbeeld een nieuw speelgoedje dat je gekocht hebt. Niet 'wat is het?' (kennis) maar 'Wat denk je dat het is?' 'Wat denk je dat er gebeurt als je dit of dat doet?' • Je grootste talent is: je hersens gebruiken! • Vertel dat het belangrijk is dat kinderen zelf vragen stellen, verwonderd zijn over iets. Door na te denken en te vertellen wat ze denken leren kinderen heel veel. Ze zijn dan onbewust bezig met taalontwikkeling, maar ook bijvoorbeeld met natuurkundig inzicht. • Vertel dat het daarbij belangrijk is dat je je als ouder (en pedagogisch medewerker) kwetsbaar opstelt. Het is helemaal niet erg als je als ouder of pedagogisch medewerker het antwoord niet weet op een vraag van een kind. Geef een voorbeeld. (Bijvoorbeeld: we hadden het in de groep over schelpen. Er zijn verschillende soorten schelpen; met ribbeltjes, gladde schelpen, grote en kleine, in verschillende kleuren enz. We hadden het er ook over dat er in schelpen diertjes wonen: schelpdieren. Op een gegeven moment vroeg een kind: 'leggen schelpen eieren, of krijgen ze baby's?' Een fantastische vraag, maar wij wisten het antwoord eigenlijk niet. Dan is het heel makkelijk om te zeggen 'dat weet ik niet' en op iets anders door te gaan. Maar dat is een gemiste kans! We zijn achter de computer gaan zitten met het groepje kinderen en hebben op internet informatie en plaatjes opgezocht en er over gepraat.) 		
5 minuten	8 Teruggrijpen op de door de ouders opgeschreven vragen in bijeenkomst 1 en 2	
<ul style="list-style-type: none"> • Inventariseer de vragen die de ouders in bijeenkomst 1 en 2 hebben opgeschreven (schrijf ze vooraf op een flap). Zit er verschil in de vragen? Kun je verschillende soorten vragen stellen? Praat hier met de ouders over. 		<ul style="list-style-type: none"> • Flap met vragen van ouders uit bijeenkomst 1 en 2

10 minuten	9 Uitleg: wat zijn goede vragen	
<ul style="list-style-type: none"> • Leg uit dat je open en gesloten vragen hebt en geef voorbeelden hiervan. • Grijp terug op het belang van denkstimulerende vragen. Vertel dat denkstimulerende vragen vaak open vragen zijn. • Vertel dat open vragen vragen zijn waarop je veel verschillende antwoorden kunt geven. • Vertel dat gesloten vragen vragen zijn waarop je alleen 'ja' of 'nee' kunt antwoorden. Door het stellen van gesloten vragen, komt er geen denkgesprek op gang. • Vertel dat open vragen vaak beginnen met <i>wie, welke, waar, waarheen, wanneer, hoe, waarom, waardoor of hoezo</i>. • Vertel dat open vragen ook uitnodigen om te vertellen waarom je denkt dat dat het antwoord is. Zo komt er dus een denkgesprekje op gang. • Vertel dat als ouders meer open (denkstimulerende) vragen stellen aan hun kind, het kind meer zelf na gaat denken over situaties die ontstaan, dat het kind voorspellingen gaat doen en oplossingen bedenkt voor problemen die zich voordoen. • Geef voorbeelden van denkvragen (op flap). • Herhaal het belang van dit soort interactie met het kind. Laat nogmaals het plaatje van de activering van de hersenen bij interactie zien (uit bijeenkomst 1) 		<ul style="list-style-type: none"> • Flap met voorbeelden van denkvragen (zie ouderblad bij deze bijeenkomst) • Plaatje met activering van de hersenen uit bijeenkomst 1
10 minuten	10 Bekijk filmbeelden van de activiteit	
<ul style="list-style-type: none"> • Laat een paar filmbeelden zien die zojuist gemaakt zijn tijdens de activiteit met de kinderen. • Vraag de ouders commentaar te geven op de filmbeelden. <ul style="list-style-type: none"> ○ Worden er vragen gesteld aan de kinderen? ○ Wat voor vragen worden gesteld? ○ Kunnen de ouders nog meer vragen bedenken die gesteld hadden kunnen worden? ○ Was het gesprek dan anders verlopen denken ze? ○ ... 		<ul style="list-style-type: none"> • Apparatuur om filmbeelden van de flip te bekijken

5 minuten	11 Afsluiting	
<ul style="list-style-type: none"> • Sluit de bijeenkomst af <ul style="list-style-type: none"> ○ Herhaal nogmaals dat het belangrijk is om jonge kinderen te stimuleren om hun talenten te ontwikkelen. Ouders kunnen daaraan bijdragen door bewuster met de kinderen te praten en hen vragen te stellen. ○ Kinderen willen zich uitgedaagd voelen, daar worden ze enthousiast van en willen meer weten over iets. ○ Verwondering is de basis van alle wetenschap! (zegt Aristoteles) ○ "Ik heb geen speciaal talent, ik ben alleen grenzeloos nieuwsgierig!" zei Albert Einstein in 1956... ○ De ouders krijgen een ouderblad mee naar huis met weetjes over het onderwerp en met een aantal tips voor thuis. • Vraag de ouders hoe zij de bijeenkomst hebben ervaren. • Vraag de ouders hoe zij de hele 'cursus' hebben ervaren. • Bedank de ouders voor hun aanwezigheid en actieve bijdrage. 		<ul style="list-style-type: none"> • Ouderblad In gesprek met kinderen • Eventueel een evaluatieformulier

Ouderblad 3

In gesprek met kinderen

Vragen stellen

Het grootste talent van kinderen is hun nieuwsgierigheid. Uw kind onderzoekt de wereld om hem/haar heen als een klein wetenschappertje. Hij/zij laat daarbij verschillende talenten zien, zoals logisch denken, het herkennen van patronen en de constructie van bouwwerken. Door vragen te stellen aan uw kind stimuleert u hem/haar tot het (verder) onderzoeken van de wereld om hem/haar heen.

Om uw kind uit te dagen verder te denken en dingen uit te proberen is het belangrijk om 'open vragen' te stellen. Dit zijn vragen waarop je vele verschillende antwoorden kunt geven. Open vragen beginnen meestal met wie, welke, waar, waarheen, wanneer, hoe, waarom en hoezo. Deze vragen nodigen uw kind uit om ook te vertellen waarom hij/zij denkt dat dit het antwoord is.

Voorbeelden van denkvragen:

- Waarom...?
- Leg een uit hoe...?
- Hoe zou je ... kunnen oplossen?
- Wat zou er gebeuren als...?
- Als ... wat dan?
- Wat zou je kunnen doen als...?
- Vergelijk eens ...?
- Wat kun je allemaal bedenken om ...?

Tips voor thuis

Vragen stellen kan in van te voren bedachte situaties, u kunt er eens een momentje voor gaan zitten en bewust een denkgesprekje voeren met uw kind.

Maar juist ook in spontane, alledaagse situaties kunt u inspelen op de nieuwsgierigheid van uw kind door vragen te stellen. Uw kind ontdekt bijvoorbeeld tijdens het eten dat het tikken tegen een beker leuk klinkt. U kunt hierop inspringen door te vragen of het tikken op het bord ook zo klinkt. En op de tafel? En het tikken op de boterham? Wat klinkt er nog meer anders? Wat klinkt harder, wat klinkt zachter?

De aanschaf van nieuw speelgoed kan een goede aanleiding zijn tot het stellen van vragen. Wat denk je dat het is? Wat zou je ermee kunnen doen? Wat zou er gebeuren als...? Wat kun je allemaal bedenken om...?

Wist u dat ...

- Het voeren van denkgesprekjes een kind leert creatief te denken (out of the box), op zijn eigen waarnemingen af te gaan en nieuwe inzichten te ontwikkelen?
- Kinderen door het voeren van een denkgesprekje worden gestimuleerd zelf na te denken en niet klakkeloos af te gaan op wat een ander zegt?
- Er niet maar één goed antwoord is?
- Het belangrijk is om uw kind hardop te laten denken tijdens een gesprekje? Dan zijn namelijk de hersenen het meest actief.
- Het van belang is niet meteen het antwoord te geven als uw kind geen antwoord weet, maar juist uw eigen vraag aan te passen

Literatuur

Broekhof, K., & Cohen de Lara, H. (2009), *Wetenschap en Techniek in VVE*, TalentenKracht in de kinderopvang en groep 1/2: een exploratief onderzoek. Utrecht, Sardes.

Bernhard, L., Gielen, M., Lodder, H. & Sweeris, E. (2012), *Kleine wetenschappers, een activiteitenboek voor peuters*, CED-Groep & Platform Bèta Techniek.

Dijk, M. van (2010), *De Talententuin, een kwestie van zaaien, verzorgen en oogsten*, Rijksuniversiteit Groningen.

Hurks, P., Schrans, D., Martens, R., Meijs, C. & Jolles, J. (2010), *Stimulering van talenten bij jonge kinderen*, Universiteit Maastricht & Vrije Universiteit Amsterdam.

Jahja, R. (2010), *Ouders ogen geven. Ouders in training bij TalentenKracht*, Universiteit Leiden.

Jolles, J. (2010), *Stimuleer de natuurlijke nieuwsgierigheid. Over talentontwikkeling vanuit het perspectief van brein & leren*, Vrije Universiteit Amsterdam.

Keulen H. van, en Molen, J. W. van der (2009), *Onderzoek naar wetenschap en techniek in het Nederlandse basisonderwijs*, VTB-Pro Professional.

Kreeke-Alfrink, N., van de & Heijden, P. van der, (2002). *Denkstimulerende Gesprekmethodiek voor leerkrachten*. Rotterdam: CED-Groep.

Meindertsma, H., Steenbeek, H., & Geert, P. van (2009), *TalentenKracht: de rol van de volwassene bij talentvol redeneren van jonge kinderen*, Rijksuniversiteit Groningen.

Schijndel, T. van, Franse, R. & Raijmakers, M. (2010), *Kleuters aan zet*. Universiteit van Amsterdam & Science Center NEMO.

Schijndel, T. van, Singer, E., Maas, H. L. J. van der & Raaijmakers, M. E. J. (2010), *A scientific programme and young children's exploratory play in the sandpit*. European Journal of Developmental Psychology, 7 (5), 603-617.

Steenbeek H. & Uittenbogaard W. (2009), *Bèta-talenten van jonge kinderen in kaart*, Panama post, 28, 89-100.

Steenbeek H. & Geert, P. van (2010), *Van visie naar praktijk*, Rijksuniversiteit Groningen.

Steenbeek H., Geert, P. van, Hageman, N., Meisser, R., Vondel, S. van, Broekhof, K. & Cohen de Lara, H. (in voorbereiding), *Having eyes, giving eyes, receiving eyes*.